

การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

Knowledge Management of Visuttharangsi Kanchanaburi School Under
the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi

^{1*} คณิศร เงินฉลาด Kanisorn Ngenchalard

^{2**} นุชนารา รัตนศิริระประภา Nuchnara Rattanasiraprapha

^{1,2} คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

^{1,2} Faculty of Education, Silpakorn University

* First author, e-mail: musmus2538@gmail.com

** Corresponding author, e-mail: nuchnara57@gmail.com

Received October 24, 2025; Revised November 10, 2025; Accepted: March 28, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การจัดการความรู้ในโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ในโรงเรียนวิสุทธรังษีกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของโรงเรียนวิสุทธรังษี กาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์แบบสอบถามคือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิธีการแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี กาญจนบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยตามลำดับดังนี้ ด้านการค้นพบความรู้ ด้านการแบ่งปันความรู้ ด้านการบันทึกความรู้ และด้านประยุกต์ใช้ความรู้ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษีกาญจนบุรี มี 4 แนวทางในการพัฒนา คือ 1) พัฒนาระบบการค้นพบความรู้จากการรวบรวมองค์ความรู้เดิมมาจัดทำเป็นคู่มือ ไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติใหม่หรือนวัตกรรมเชิงรุกที่ตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียน 2) พัฒนาการใช้แบบฟอร์มถอดบทเรียน ไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพขององค์ความรู้ที่ถูกรับบันทึก เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต 3)

พัฒนาจากเพียงการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ไปสู่ระบบการสืบค้นที่แม่นยำและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ความรู้และ 4) พัฒนาการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์เร่งด่วน โดยเปลี่ยนจากการสั่งการเฉพาะหน้าไปสู่การถอดบทเรียนหลังเหตุการณ์ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับการจัดการภาวะวิกฤต
คำสำคัญ: การจัดการความรู้; กระบวนการจัดการความรู้; แนวทางการพัฒนา

Abstract

The purpose of this research article is to: 1) Knowledge management of Visuttharangsi Kanchanaburi School, 2) The guidelines for the development of knowledge management of Visuttharangsi Kanchanaburi School under the Secondary Educational Service Area Office Kanchanaburi. This was descriptive research. The sample group was the personnel of Visuttharangsi Kanchanaburi School, totaling 132 respondents. The research instruments were of two types: 1) a questionnaire, 2) a structured interview form. The data from the questionnaire were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The structured interviews were analyzed using content analysis. The findings of this research were as follows: 1) Knowledge management of Visuttharangsi Kanchanaburi School, overall and in each aspect, was rated at a high level, arranged from the highest to the lowest arithmetic mean as follows: Knowledge Discovery, Knowledge Sharing, Knowledge Capture, and Knowledge Application. 2) The guidelines for the development of knowledge management of Visuttharangsi Kanchanaburi School consist of 4 development approaches: (1) Developing a knowledge discovery process from gathering existing knowledge and creating a manual to analyzing and synthesizing in-depth information to find new practices or proactive innovations that respond to the school context, (2) Developing the use of lesson debriefing forms towards the standardization of the quality of the recorded knowledge for ease of future utilization, (3) Developing from simply having easy access to information to a search system that is accurate and interactive with knowledge, and (4) Developing the application of knowledge in urgent situations by changing from immediate orders to debriefing after the event to create standard practices for crisis management.

Keywords: Knowledge Management; Knowledge Management Process; Development Guidelines

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจำเป็นต้องปฏิรูประบบการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมประชาชนให้มีศักยภาพในการแข่งขันระดับโลกการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนจากการเน้นถ่ายทอดความรู้ไปสู่การมุ่งพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อโลกยุคใหม่นี้ถือเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านองค์ความรู้ คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม บุคลากรที่มีทักษะเหมาะสมกับยุคดิจิทัลจะเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 54 โดยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษา 12 ปี (ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบภาคบังคับ) อย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และต้องพัฒนาเด็กเล็กให้สมวัย โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ต้องจัดการศึกษาตามความต้องการของประชาชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่กำกับดูแลให้มีคุณภาพและมาตรฐานสากล ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมายและแผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญของการศึกษาทั้งปวง คือ ต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญตามความถนัด และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560)

การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545) ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในองค์กรเพื่อให้มีลักษณะเป็น "องค์กรแห่งการเรียนรู้" (Learning Organization) อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องสามารถประมวลและประยุกต์ใช้ความรู้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, 2546) จากกรอบกฎหมายดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรทั้งสี่ด้านและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในยุคที่การบริหารการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงเป็นพลวัต ผู้บริหารจึงต้องพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาแนวคิดวิธีการปฏิบัติงานใหม่ๆ โดยไม่ยึดติดกับกรอบความคิดเดิม การเรียนรู้วัฒนธรรมการบริหารการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารทุกระดับ (วิสุทธิ วิจิตรพัชรารักษ์, 2567) แนวคิดเหล่านี้สะท้อนว่า การบริหารการศึกษาไทยยุคใหม่มุ่งเน้นการพัฒนา

องค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่และปรับตัวได้ต่อเนื่อง การพัฒนา ศักยภาพผู้บริหารจึงเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ ความรู้เป็นฐานในการบริหารจัดการ พัฒนานวัตกรรม และส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร กลไกสำคัญที่จะช่วยให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายนี้คือ "การจัดการความรู้" (Knowledge Management: KM) ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวม จัดระบบ แลกเปลี่ยน และใช้ประโยชน์จากความรู้ ที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ถือเป็นกรณีศึกษาสำคัญ โรงเรียนนี้เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ เปิดสอนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 196 คน และตระหนักถึง ความสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ในฐานะกลไกหลักในการ พัฒนาองค์กรให้ตอบสนองต่อศตวรรษที่ 21 และนโยบายการศึกษาดิจิทัล โดยมุ่งรวบรวมและใช้ ประโยชน์จากองค์ความรู้ทั้งที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) และความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) ภายในองค์กร แม้โรงเรียนจะได้ดำเนินการรวบรวมองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายให้เป็น ระบบ แต่การนำไปสู่การปฏิบัติยังคงพบความท้าทายด้านบุคลากร เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ สอดคล้องกับรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งชี้ให้เห็นประเด็นท้าทาย 3 ประการ แม้ว่ามาตรฐานด้านการบริหารจัดการโดยรวมจะอยู่ในระดับสูง ได้แก่ 1) การพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนระบบงานและการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกมิติ 2) การสร้างและ ส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เกิดความต่อเนื่องและขยายผลได้ทั่วถึง และ 3) การพัฒนาระบบ เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนความรู้ภายในโรงเรียน (โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี, 2566; โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี, 2567; โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี, 2568) ประเด็นท้าทายเหล่านี้สะท้อนว่า แม้โรงเรียนจะมีความพยายามในการ จัดการความรู้ แต่การเชื่อมโยงกระบวนการเหล่านั้นเพื่อ "ยกระดับไปสู่การสร้างนวัตกรรม" ยังคงเป็น ช่องว่างสำคัญ เมื่อผู้วิจัยศึกษาสภาพการดำเนินงานเพิ่มเติม พบข้อจำกัดใน 3 กระบวนการหลักของ KM คือ 1) การจัดเก็บและถ่ายทอดองค์ความรู้ ยังขาดการบูรณาการระบบจัดเก็บที่เป็นเอกภาพ และ ขาดการถอดบทเรียนจากความรู้โดยนัยของครูผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อการขยายผล 2) การแลกเปลี่ยน และเผยแพร่ความรู้ ช่องทางสื่อสารภายในยังเน้นการแจ้งข่าวสารมากกว่าการเป็นเวทีแลกเปลี่ยน ความรู้เชิงลึก และบุคลากรต้องการการส่งเสริมทักษะเทคโนโลยีเพื่อแบ่งปันนวัตกรรมและ 3) การนำ ความรู้ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงในการปฏิบัติตามคำสั่ง แต่การนำความรู้ไปใช้ในมิติของ การ "สร้างนวัตกรรม" ยังไม่เด่นชัด และขาดกลไกการติดตามสะท้อนผลเพื่อการปรับปรุงอย่าง ต่อเนื่อง

จากปัญหาข้างต้นสรุปได้ว่า หากโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี พัฒนาระบบการจัดการความรู้ให้เป็นระบบครบวงจร เชื่อมโยงระหว่างการจัดเก็บ การแลกเปลี่ยน และการนำความรู้ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้บุคลากรเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ได้ทั่วถึง ส่งผลให้การบริหารจัดการ การเรียนการสอน และการพัฒนานวัตกรรมมีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผลการดำเนินงานในระยะหลังแสดงถึงพัฒนาการเชิงบวก โรงเรียนได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารและการสื่อสารภายใน รวมทั้งจัดกิจกรรม PLC เพื่อสร้างวัฒนธรรมแห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่ากระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับมากในทุกด้าน และมีแนวโน้มก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการความรู้ และแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำผลวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนให้ก้าวสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 132 คน โดยกำหนดขนาด ตัวอย่างจากตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) โดยกระจายตามตำแหน่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน ผู้ได้รับมอบหมายหัวหน้าและรองหัวหน้างาน จำนวน 69 คน ครู จำนวน 60 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

1. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) และ 2) แบบสัมภาษณ์ (interview) มีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ซึ่งออกแบบเป็นชนิดลำดับคุณภาพห้าระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และ ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียนแบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้(forced choice) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการจัดการความรู้ในโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตามแนวคิดของ แนวคิดของ Becerra-Fernandez et al. (2024) มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) โดยกำหนดการจัดการความรู้ออกเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert's five rating scale) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ (Likert, 1992)

2) แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (interview) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา การจัดการความรู้ในโรงเรียนวิสุทธรังษี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรการจัดการความรู้ในโรงเรียน แล้วสังเคราะห์และประมวลองค์ความรู้ของตัวแปรที่ศึกษาเพื่อนำมาเป็นขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัยในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ภายใต้การแนะนำและให้คำปรึกษาของที่ปรึกษางานวิจัย ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความคิดเห็น โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยเทคนิค IOC (Index of Objective Congruence) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 0.6-1 ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ (try out) เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองกับครูและบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ จำนวนทั้งสิ้น 30 ฉบับ ขั้นตอนที่ 4 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามความคิดเห็น โดยรวบรวมแบบสอบถามจากการจัดการความรู้ในโรงเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างทุกประการ 30 ฉบับ นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งหมดมาหาความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.981 ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 ฉบับ ตามที่ออกแบบไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1. ผู้วิจัยทำบันทึกถึงภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในการเก็บข้อมูลการตอบแบบสอบถามของการวิจัย ขั้นตอนที่ 2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรส่งถึงโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัด

กาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งเป็นประชากรของการวิจัย
ขั้นตอนที่ 3. ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบในการนำส่งและนัดจัดเก็บเอกสารในสถานศึกษาเพื่อรับคืนด้วย
ตนเอง

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) การวิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ
ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) 2) การวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ใน
โรงเรียน สถิติที่ใช้ คือ ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation) โดยนำค่ามัชฌิมเลขคณิตของการจัดการความรู้ในโรงเรียนไปเทียบกับเกณฑ์
ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1970) 3) การวิเคราะห์แนวทางการจัดการความรู้ในโรงเรียนของ
ผู้บริหารโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กาญจนบุรี วิธีวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุท
ธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ได้ผลการวิเคราะห์
ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการความรู้ของ
โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดย
ภาพรวม

(n=132)

ข้อ	การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากาญจนบุรี	ระดับการจัดการความรู้		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ด้านการค้นพบความรู้	4.26	0.75	มาก
2	ด้านการบันทึกความรู้	4.14	0.83	มาก
3	ด้านกระบวนการแบ่งปัน	4.16	0.78	มาก
4	ด้านประยุกต์ใช้ความรู้	4.08	0.85	มาก
รวม		4.16	0.80	มาก

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี
จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 4 แนวทาง 8
กิจกรรม คือ

2.1 ด้านการค้นพบความรู้ (Knowledge Discovery) มีแนวทางในการพัฒนาดังนี้ คือ พัฒนาระบบการค้นพบความรู้จากการรวบรวมองค์ความรู้เดิมมาจัดทำเป็นคู่มือ ไปสู่การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติใหม่หรือนวัตกรรมเชิงรุกที่ตอบสนองต่อบริบทของ โรงเรียน โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติเชิงวิเคราะห์ เพื่อใช้ข้อมูล ที่มีอยู่ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลการสอน มาวิเคราะห์หารูปแบบและแนวโน้ม พร้อม พัฒนานวัตกรรมการสอนใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อน 2) การจัดกระบวนการสังเคราะห์ความรู้ใหม่ เพื่อนำมาจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงานฉบับปรับปรุง หรือต้นแบบนวัตกรรมประจำปีของโรงเรียน

2.2 ด้านการบันทึกความรู้ (Knowledge Capture) มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาการ ใช้แบบฟอร์มถอดบทเรียนเพียงอย่างเดียว ไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพขององค์ความรู้ที่ถูก บันทึก เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การ ทบทวนและปรับปรุงแบบฟอร์มการถอดบทเรียน โดยเน้นให้สามารถสกัดปัจจัยแห่งความสำเร็จและ ข้อควรระวังได้อย่างชัดเจน ไม่จำกัดเพียงการบันทึกขั้นตอนการดำเนินงาน 2) การแต่งตั้งคณะทำงาน บริหารจัดการความรู้ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ จัดหมวดหมู่ และรับรององค์ความรู้ที่ได้จาก การถอดบทเรียน ก่อนนำเข้าสู่คลังความรู้กลางของโรงเรียน

2.3 ด้านกระบวนการแบ่งปัน (Knowledge Sharing) มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ไปสู่ระบบการสืบค้นที่แม่นยำและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ความรู้ โดยมี กิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การพัฒนาระบบจัดทำดัชนีคำสำคัญ สำหรับคู่มือและเอกสาร วิชาการทั้งหมดในคลังข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาและอ้างอิงความรู้ 2) การจัดเวที แลกเปลี่ยนความรู้เชิงลึก เป็นรายไตรมาส โดยนำเนื้อหาจากคู่มือหรือเอกสารวิชาการที่สำคัญมาจัด อภิปราย แลกเปลี่ยนแนวทางการประยุกต์ใช้ในงานจริง แทนการเรียนรู้แบบอ่านเฉพาะบุคคล

2.4 ด้านประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) มีแนวทางในการพัฒนา คือ การ พัฒนาประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์เร่งด่วน โดยเปลี่ยนจากการสั่งการเฉพาะหน้าไปสู่การถอด บทเรียนหลังเหตุการณ์ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับการจัดการภาวะวิกฤต โดยมีกิจกรรม สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การจัดกระบวนการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ทุกครั้งภายหลังเกิดสถานการณ์ เร่งด่วน เพื่อวิเคราะห์เหตุผล ความเหมาะสม และผลของคำแนะนำหรือคำสั่งที่ได้ดำเนินการไป 2) การนำบทเรียนจากการทบทวนหลังปฏิบัติงาน มาจัดทำหรือปรับปรุงคู่มือการจัดการสถานการณ์ ฉุกเฉิน เพื่อสร้างมาตรฐานการทำงานที่ลดการพึ่งพาคำสั่งเฉพาะบุคคล และส่งเสริมการใช้ความรู้ใน การตัดสินใจอย่างมีระบบมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ได้แก่ ด้านการค้นพบความรู้ ด้านกระบวนการแบ่งปัน ด้านการบันทึกความรู้ และด้านประยุกต์ใช้ความรู้ ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี อยู่ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นฐานที่เข้มแข็งจากการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ภายในองค์กรอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดการความรู้ในหลายมิติ เช่น การจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การนิเทศภายใน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งช่วยให้บุคลากรรับรู้ถึงการมีอยู่ของกระบวนการเหล่านี้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตาม ผลดังกล่าวยังสะท้อนถึง ช่องว่างของการจัดการความรู้ โดยเฉพาะด้านการประยุกต์ใช้ ซึ่งแม้มีประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติแต่ยังไม่เชื่อมโยงสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่ จึงแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพสูง แต่ยังคงพัฒนาไกลเชื่อมโยงเพื่อยกระดับการใช้ความรู้ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่งผลให้ระดับการจัดการความรู้สูงกว่าที่คาดการณ์ไว้ตามสมมติฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Becerra-Fernandez et al. กล่าวถึง กระบวนการจัดการความรู้ที่มุ่งใช้ประโยชน์สูงสุดจากองค์ความรู้ขององค์กรผ่านทั้ง 4 ด้าน ได้รับการเสริมพลังจากเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วของกระบวนการ เอื้อต่อการตัดสินใจและการขับเคลื่อนนวัตกรรมขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Becerra-Fernandez et al., 2024) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา โพธิ์สุวรรณ ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 โดยพบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน (วรัญญา โพธิ์สุวรรณ, 2565)

1.1 ด้านการค้นพบความรู้ โดยภาพรวมและในรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านการประชุม อบรม และกิจกรรม PLC ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และถ่ายทอดความรู้โดยนัยจากผู้มีประสบการณ์โดยตรง อีกทั้งโรงเรียนมีระบบการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลการสอนอย่างเป็นระบบ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยสังเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลให้บุคลากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนางานได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการจัดทำคู่มือ แนวทางการปฏิบัติงาน หรือเอกสารองค์ความรู้จากข้อมูลและ

ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิม เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงและแนวทางสำหรับการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งช่วยให้การถ่ายทอดความรู้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ การพัฒนา และการสร้างความรู้ร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Arunima ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้และผลการเรียนในโรงเรียนรัฐบาลของอินเดีย ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความรู้ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และความสามารถของครู เป็นตัวแปรการจัดการความรู้ ที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Arunima, 2021)

1.2 ด้านการบันทึกความรู้ โดยภาพรวมและในรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผ่านการอบรม การทดลอง และกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยให้บุคลากรเกิดทักษะและประสบการณ์ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการพัฒนาความรู้ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนิเทศภายใน ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้และการนำองค์ความรู้จากแหล่งต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในงานจริง โรงเรียนยังส่งเสริมการใช้สื่อ เช่น แผนภาพ อินโฟกราฟิก และวิดีโอ เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น พร้อมทั้งจัดทำเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อเก็บรักษาและเผยแพร่ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การใช้แบบฟอร์มถอดบทเรียนและแนวทางการสอนยังช่วยแปลงความรู้โดยนัยจากประสบการณ์บุคลากรให้เป็นความรู้ชัดแจ้ง สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอินเอส และเตixeira (Inés & Teixeira) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยสำคัญสำหรับการนำการจัดการความรู้ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ ปัจจัยสำคัญสำหรับการนำการจัดการความรู้ไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ (Inés & Teixeira, 2022)

1.3 ด้านกระบวนการแบ่งปัน โดยภาพรวมในรายข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนจัดกิจกรรม เช่น การนิเทศ การสอนสาธิต และการทำงานกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมงานหรือผู้มีประสบการณ์โดยตรง พร้อมทั้งส่งเสริมการบันทึกและจัดทำคู่มือหรือแนวทางการสอน เพื่อเก็บรักษาและถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ โรงเรียนมีช่องทางเผยแพร่เอกสาร คู่มือ และข้อมูลทางวิชาการให้บุคลากรเข้าถึงได้สะดวก ช่วยให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมการใช้สื่อหลากหลาย เช่น แผนภาพ อินโฟกราฟิก และวิดีโอ เพื่ออธิบายความรู้ที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงมีระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลที่สนับสนุนการแบ่งปันความรู้ ทำให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ เข้าถึง และต่อยอดองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tiana & Fain ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการความรู้และประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรในบริบทของโรงเรียนนานาชาติ ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการจัดการความรู้และมีโครงสร้างพื้นฐานที่

เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้ มักรับรู้ว่าคุณภาพของโรงเรียนของตนเองมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงขึ้น (Tiana & Fain, 2024)

1.4 ด้านประยุกต์ใช้ความรู้ โดยภาพรวมในรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการและสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตรวจสอบได้ บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามคำสั่งของผู้บริหาร เนื่องจากมีแนวทางและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นกรอบในการทำงาน การได้รับคำแนะนำหรือคำสั่งที่ชัดเจนช่วยให้การดำเนินงานรวดเร็ว ลดความผิดพลาด และสร้างความสอดคล้องในการปฏิบัติระหว่างหน่วยงาน โรงเรียนยังมีการจัดทำและปรับปรุงคู่มือ แนวปฏิบัติ หรือขั้นตอนการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ ผู้บริหารและหัวหน้างานสามารถชี้แนะหรือสั่งการให้บุคลากรปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด แม้ในสถานการณ์เร่งด่วนที่ไม่สามารถอธิบายเหตุผลได้ละเอียด ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการในโรงเรียนดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา พลพาลสังข์ ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ในมิติของการประยุกต์ใช้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของการบริหารงานบุคคล แสดงให้เห็นว่าการนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติช่วยเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร (ปวีณา พลพาลสังข์, 2567) เช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยอิสระตอนหลักคำ ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทของการพัฒนาผู้เรียน เป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อิสระ ตอนหลักคำ, 2567)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีผลการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการค้นพบความรู้ มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาระบบการค้นพบความรู้จากการรวบรวมองค์ความรู้เดิมมาจัดทำเป็นคู่มือ ไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติใหม่หรือนวัตกรรมเชิงรุกที่ตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียน โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติเชิงวิเคราะห์ เพื่อใช้ข้อมูลที่มีอยู่ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและข้อมูลการสอน มาวิเคราะห์หารูปแบบและแนวโน้ม พร้อมพัฒนานวัตกรรมการสอนใหม่ที่ยังไม่เคยมีมาก่อน 2) การจัดกระบวนการสังเคราะห์ความรู้ใหม่ เพื่อนำมาจัดทำเป็นคู่มือปฏิบัติงานฉบับปรับปรุง หรือต้นแบบนวัตกรรมประจำปีของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prasad & Galate ได้ศึกษาเรื่องสมาคมการจัดการความรู้และผลการเรียนในสถาบันการศึกษา ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสร้างความรู้ช่วยเพิ่มทุนทางปัญญาของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจฐานความรู้ของสังคม (Prasad & Galate, 2023)

2.2 ด้านการบันทึกความรู้ มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาการใช้แบบฟอร์มถอดบทเรียนเพียงอย่างเดียว ไปสู่การกำหนดมาตรฐานคุณภาพขององค์ความรู้ที่ถูกบันทึก เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การทบทวนและปรับปรุงแบบฟอร์มการถอดบทเรียน โดยเน้นให้สามารถสกัดปัจจัยแห่งความสำเร็จและข้อควรระวังได้อย่างชัดเจน ไม่จำกัดเพียงการบันทึกขั้นตอนการดำเนินงาน 2) การแต่งตั้งคณะทำงานบริหารจัดการความรู้ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ จัดหมวดหมู่ และรับรององค์ความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนก่อนนำเข้าสู่คลังความรู้กลางของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไอลดา สุขสี แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ในโรงเรียนป่าไม้อุทิศ 15 (บ้านม่วงเต่า) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการความรู้ ควรกระตุ้นครูให้มีการรวบรวมข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ และควรเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียน (ไอลดา สุขสี, 2564)

2.3 ด้านกระบวนการแบ่งปันความรู้ มีแนวทางในการพัฒนา คือ พัฒนาการเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ไปสู่ระบบการสืบค้นที่แม่นยำและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ความรู้ โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การพัฒนาระบบจัดทำดัชนีคำสำคัญ สำหรับคู่มือและเอกสารวิชาการทั้งหมดในคลังข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาและอ้างอิงความรู้ 2) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เชิงลึก เป็นรายไตรมาส โดยนำเนื้อหาจากคู่มือหรือเอกสารวิชาการที่สำคัญมาจัดอภิปราย แลกเปลี่ยนแนวทางการประยุกต์ใช้ในงานจริง แทนการเรียนรู้แบบอ่านเฉพาะบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tiana & Fain ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการจัดการความรู้และได้รับการสนับสนุนจากโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ มีแนวโน้มรับรู้ว่าคุณภาพการดำเนินงานสูงขึ้น โดยเฉพาะช่วงการเปลี่ยนผ่านกลับสู่การเรียนแบบพบหน้า แสดงให้เห็นว่าการออกแบบระบบแบ่งปันที่เอื้อต่อการสืบค้นและการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์ความรู้ช่วยเพิ่มขีดความสามารถเชิงองค์การอย่างมีนัยสำคัญ (Tiana & Fain, 2024)

2.4 ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ มีแนวทางในการพัฒนา คือ การพัฒนาประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์เร่งด่วน โดยเปลี่ยนจากการสั่งการเฉพาะหน้าไปสู่การถอดบทเรียนหลังเหตุการณ์ เพื่อสร้างแนวปฏิบัติมาตรฐานสำหรับการจัดการภาวะวิกฤต โดยมีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การจัดกระบวนการทบทวนหลังปฏิบัติงาน ทุกครั้งภายหลังเกิดสถานการณ์เร่งด่วน เพื่อวิเคราะห์เหตุผลความเหมาะสม และผลของคำแนะนำหรือคำสั่งที่ได้ดำเนินการไป 2) การนำบทเรียนจากการทบทวนหลังปฏิบัติงาน มาจัดทำหรือปรับปรุงคู่มือการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อสร้างมาตรฐานการทำงานที่ลดการพึ่งพาคำสั่งเฉพาะบุคคล และส่งเสริมการใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างมีระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกต วัดเข้าหลาม ผลการวิจัยพบว่า การนำความรู้สู่การปฏิบัติมี 5 แนวทาง โดยวิธีการตามวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) ในขั้นตอน (A) Act มีการตรวจสอบและ

รวบรวมสารสนเทศ พร้อมทั้งสะท้อนผลการดำเนินงานกลับไปยังผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพ (กรกต วัดเข้าหลาม, 2567)

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถสร้างบันทึก แบ่งปัน และนำองค์ความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ การค้นพบความรู้ (Knowledge Discovery) ซึ่งมุ่งสร้างหรือค้นพบองค์ความรู้ใหม่จากข้อมูล สารสนเทศ และประสบการณ์ของบุคลากร ผ่านการผสมผสาน (Combination) ข้อมูลเดิมให้เกิดแนวทางใหม่ และการมีปฏิสัมพันธ์ (Socialization) ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การประชุมหรือการนิเทศ การบันทึกความรู้ (Knowledge Capture) คือการรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ทั้งที่ชัดเจนและโดยนัย โดยอาศัยการทำให้เป็นความรู้ชัดเจน (Externalization) ผ่านการเขียนคู่มือหรือแนวปฏิบัติ และการทำให้เป็นความรู้เชิงนัย (Internalization) ผ่านการเรียนรู้และนำไปใช้จริงจนเกิดทักษะและประสบการณ์ใหม่ การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและต่อยอดองค์ความรู้ โดยมีทั้งการส่งต่อประสบการณ์ (Socialization) ผ่านการพูดคุยหรือกิจกรรมร่วมกัน และการแลกเปลี่ยน (Exchange) ผ่านเอกสารหรือระบบสารสนเทศภายในโรงเรียน ส่วนการประยุกต์ใช้ความรู้ (Knowledge Application) เป็นการนำองค์ความรู้ที่มีไปใช้ในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ โดยมีการชี้แนะ (Direction) ผ่านคำแนะนำของผู้บริหารเพื่อความรวดเร็ว และกิจวัตร (Routines) ที่นำความรู้มาพัฒนาเป็นขั้นตอนหรือคู่มือปฏิบัติงานมาตรฐาน กระบวนการทั้งสี่นี้จึงเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสร้างบันทึก ถ่ายทอด จนถึงการนำไปใช้จริง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียน

จากภาพแสดงให้เห็นถึง กระบวนการจัดการความรู้ของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก ได้แก่ การค้นพบความรู้ การบันทึกความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยแต่ละกระบวนการมีขั้นตอนย่อยที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจรต่อเนื่อง เริ่มจากการ ค้นพบความรู้ ผ่านการผสมผสานข้อมูลและการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน จากนั้นเข้าสู่การ บันทึกความรู้ เพื่อรวบรวมและจัดเก็บองค์ความรู้ ทั้งที่ชัดแจ้งและโดยนัยอย่างเป็นระบบ ทำให้ความรู้ที่มีอยู่ไม่สูญหายและสามารถถ่ายทอดต่อได้ ต่อมาคือการ แบ่งปันความรู้ ผ่านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเผยแพร่ความรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น คู่มือหรือฐานข้อมูล เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง และสุดท้ายคือการ ประยุกต์ใช้ความรู้ โดยนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาแนวทางการบริหาร การเรียน การสอน หรือกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการจัดการความรู้นี้ คือ โรงเรียนจะมีระบบบริหารจัดการที่มีมาตรฐาน มีการทำงานอย่างเป็นระบบ บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนและประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืนและก้าวสู่การเป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างแท้จริง

บทสรุป

การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านพบว่า การจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ได้แก่ ด้านการ ค้นพบความรู้ ด้านกระบวนการแบ่งปัน ด้านการบันทึกความรู้ และด้านประยุกต์ใช้ความรู้ แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ของโรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มี 4 แนวทางในการพัฒนา และมี 8 กิจกรรมร่วมที่โรงเรียนต้อง ดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การจัดการความรู้ด้านการค้นพบความรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินงานจริงของครูและบุคลากร เพื่อนำมาจัดทำเป็นคู่มือ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ หรือแนวทางการทำงานใหม่ที่สามารถนำไปใช้ซ้ำและขยายผลได้ในวงกว้าง โดยอาจจัดตั้งคณะทำงาน หรือทีมจัดการความรู้เฉพาะกิจ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และถอดบทเรียนจากประสบการณ์จริงให้เป็น

องค์ความรู้ที่เป็นระบบ รวมถึงนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการจัดเก็บและเผยแพร่ เพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง

2. การจัดการความรู้ด้านการบันทึกความรู้ ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางหรือมาตรฐานกลางในการบันทึกและถ่ายทอดองค์ความรู้ของบุคลากรให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เช่น การพัฒนาแบบฟอร์มถอดบทเรียน หรือแบบบันทึกแนวปฏิบัติที่เป็น ที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับลักษณะงานของแต่ละกลุ่มสาระหรือฝ่ายงาน เพื่อให้บุคลากรสามารถบันทึก ถ่ายทอด และจัดเก็บองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์จริงอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการอบรมหรือให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรในการเขียนถอดบทเรียนและจัดทำคู่มือ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและยกระดับคุณภาพขององค์ความรู้ที่บันทึกไว้ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในอนาคต

3. การจัดการความรู้ด้านกระบวนการแบ่งปัน ผู้บริหารควรพัฒนาระบบหรือช่องทางกลางในการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้ภายในโรงเรียนให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว เช่น การสร้างคลังความรู้ออนไลน์ หรือฐานข้อมูลกลางของโรงเรียนที่รวบรวมคู่มือ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ บทเรียน และเอกสารทางวิชาการในรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้บุคลากรทุกคนสามารถค้นหาและใช้งานได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านช่องทางดิจิทัลของโรงเรียน พร้อมทั้งจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างวัฒนธรรมการแบ่งปันความรู้ในองค์กรอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การจัดการความรู้ด้านประยุกต์ใช้ความรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจหลักคิดและเหตุผลเบื้องหลังคำแนะนำหรือคำสั่ง เพื่อให้สามารถนำความรู้นั้นไปปรับใช้ได้อย่างมีวิจารณญาณและยั่งยืน โดยเฉพาะในสถานการณ์เร่งด่วน ผู้บริหารควรใช้การสื่อสารเชิงอธิบาย ควบคู่กับการสั่งการ เพื่อให้บุคลากรเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ด้วยตนเองในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ อย่างไร)

1. ควรมีการศึกษาวิจัย “การจัดการความรู้ของโรงเรียนมัธยมจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี”
2. ควรมีการศึกษาวิจัย “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการจัดการความรู้ของโรงเรียนมัธยม จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี”
3. ควรมีการศึกษาวิจัย “รูปแบบการพัฒนาการประยุกต์ใช้ความรู้ในโรงเรียนมัธยม จังหวัดกาญจนบุรี”

เอกสารอ้างอิง

- กรกต วัดเข้าหลาม. (2567). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(4): 143–160.
- ปวีณา พลพาลสังข์. (2567). การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพใต้. *วารสารเสียงธรรมจากมหายาน*, 10(3): 1–9.
- พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (2546, 9 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 120 ตอนที่ 100 ก, หน้า 4.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก, หน้า 20.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 14.
- โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565*. กาญจนบุรี: โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี.
- โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. (2567). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566*. กาญจนบุรี: โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี.
- โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี. (2568). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567*. กาญจนบุรี: โรงเรียนวิสุทธรังษี จังหวัดกาญจนบุรี.
- วรัญญา โพธิ์สุวรรณ. (2565). การพัฒนาแนวทางการจัดการความรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(40): 300–310.
- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. (2567). นวัตกรรมการบริหารการศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร. *วารสารการบริหารและความเป็นผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1(1): e0608.
- อิสระ ดอนหลักคำ. (2567). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามมาตรฐานสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. *วารสารปัญญาภิธาน*, 9(2): 169–182.
- ไอลดา สุขสี. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดการความรู้ในโรงเรียนบำไ่ม่อุทิศ 15 (บ้านม่วงเต่า). *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(1): 37–54.

- Arunima, K. V. (2021). Knowledge management and academic performance in Indian public schools. *Electronic Journal of Knowledge Management*, 19(1): 76–88.
- Becerra-Fernandez, I., et al. (2024). *Knowledge management: Systems and processes in the AI era*. (3rd ed). Abingdon, Oxon; New York: Routledge.
- Best, J. W. (1970). *Research in Education*. (2nd ed). New Jersey: Prentice Hall.
- Inês, O., & Teixeira, L. (2022). Critical factors for a successful knowledge management implementation. *The Electronic Journal of Knowledge Management*, 20(2): 93–109.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607–610.
- Likert, R. (1992). *New pattern of management*. New York: McGraw-Hill.
- Prasad, P. K., & Galate, M. L. (2023). The association of knowledge management and academic performance in academia. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 21(1): 41–58.
- Tiana, S., & Fain, N. (2024). Knowledge management practice and organizational performance in the context of international schools. *International Journal of Knowledge Management*, 20(1): 1–15.

